

Wrocław, 24. 04. 2023 r.

dr hab. Piotr Sula

Instytut Politologii

Uniwersytet Wrocławski

Ocena osiągnięcia naukowego „Res publica digitalis: społeczeństwo i polityka w cyfrowej przestrzeni publicznej” i dorobku doktora Davida Duenas-Cid sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji

Niniejsza recenzja została sporządzona w związku z powierzeniem mi przez Radę Naukową Dyscyplin: nauki o polityce i administracji, nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz nauki o bezpieczeństwie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza funkcji recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji dr. Davidowi Duenas-Cid.

Podstawowe dane o Habilitancie

Doktor David Duenas-Cid jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Informatyki w Zarządzaniu na Wydziale Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej w ramach 2022 - 2023 H2020 MSCA Widening Fellow; w związku z uczestnictwem w tym projekcie na 2 lata zostało zawieszona zatrudnienie Habilitanta na stanowisku adiunkta w Katedrze Zarządzania w Społeczeństwie Sieciowym w Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie.

Doktor David Duenas-Cid ukończył studia socjologiczne (licencjat) na Uniwersytecie Autonomicznym w Barcelonie (2003); pracę magisterską obronił w zakresie nauk społecznych na tymże uniwersytecie (2009). Stopień doktora socjologii uzyskał w 2015 r. na podstawie rozprawy „Obszar działania strategicznego organizacji sąsiedzkich w Tarragonie: organizacja, przywództwo i sieć”, obronionej na Uniwersytecie Rovira i Virgili w Tarragonie.

Ocena osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe, będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego Pan doktor David Duenas-Cid wskazał „Res Publica Digitalis: Społeczeństwo i Polityka w Cyfrowej Przestrzeni Publicznej”. Osiągnięcie to składa się z 27 prac naukowych, wśród których są zarówno artykuły naukowe, rozdziały w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, jak i rozdziały w książkach; tematem spajającym ten zbiór publikacji jest cyfrowy rozwój polityki i społeczeństwa.

Analizując przedłożony cykl publikacji można sformułować opinię, że Pan doktor David Duenas-Cid konsekwentnie od lat realizuje swoje pasje badawcze, z sukcesem łącząc zainteresowania przemianami społecznymi, związane z transformacją cyfrową, z analizą przeobrażeń w funkcjonowaniu państwa. Połączenie perspektywy politologicznej, koncentrującej się w przypadku omawianego dorobku na mechanizmach decyzyjnych czy wręcz ich technicznych aspektach z socjologiczną, rejestrującą przemiany społeczne, wydaje się niezmiernie istotnym wkładem Habilitanta w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji. Tak zakreślone pole badawcze i zarazem dobór instrumentarium metodologicznego w toku pracy naukowej Habilitanta były możliwe również dzięki solidnemu przygotowaniu warsztatowemu, które Pan doktor David Duenas-Cid wypracował w toku studiów na socjologii oraz w związku z przygotowaniem pracy doktorskiej w tej dyscyplinie.

Ponadto, cały dorobek naukowy Habilitanta dowodzi jego dojrzałości naukowej, manifestującej się nie tylko wyborami o charakterze metodologicznym, ale również współtworzeniem zespołów badawczych w takim składzie, który gwarantował realizację ambitnych przedsięwzięć badawczych; zespoły te były w stanie rozpatrywać problematykę analizować w sposób kompleksowy, z zastosowaniem adekwatnych narzędzi.

Przechodząc do bardziej szczegółowego omówienia osiągnięcia naukowego uznaję zidentyfikowanie przez Habilitanta dwóch wiodących tematów za w pełni uzasadnione; podział ten dobrze oddaje zakres tematyczny obszarów wschodzących w skład osiągnięcia naukowego. Moją wątpliwość wzbudziło jedynie zdefiniowanie pierwszego z nich: „wpływ korzystania z ICT na jednostki”. Moje wątpliwości wynikają z tego, że artykuł „*Discriminatory Expressions, the Young and Social Networks: The effect of gender*” stanowi raczej porównanie zachowań

dwóch grup (kobiet i mężczyzn), analizowanych za pomocą metod ilościowych, więc wydaje się, że poziom jednostkowy nie interesował autorów tego artykułu. Również pozostałe dwie publikacje („*Feminidad online: ni feminista ni auténtica?*” oraz „*El empleo en el marco de la transformación digital: Gig Economy vs. Open*”) włączone przez Habilitanta do tej pierwszej grupy tematycznej nie koncentrują się na poziomie jednostkowym, a na prezentacji zjawisk i procesów (prezentowanie kobiecości w sieci oraz ewolucja rynku pracy, związana z zwiększającą się rolą nowych technologii).

Chciałbym jednak powtórzyć, że formułując powyższe uwagi nie polemizuję z przyjętymi w tych pracach celami badawczymi, czy metodologią badań, a odnoszę się wyłącznie do tytułu sekcji tematycznej, do której zostały przyporządkowane przez doktora David Duenas-Cid w Jego autoreferacie.

Zanim odniosę się do poszczególnych publikacji wchodzących w skład drugiej części omawianego osiągnięcia naukowego chciałbym podzielić się uwagą dotyczącą pewnego redakcyjnego drobiazgu w autoreferacie. Otóż, Pan doktor David Duenas-Cid posługuje się skrótowcem ICT, nie rozkodowując jego znaczenia i, choć autoreferat trafia do wąskiego grona odbiorców, wydaje się, że logika stosowania skrótowców w tekstach naukowych wskazywałaby na potrzebę dodania w nawiasie pełnej nazwy.

Znacznie istotniejsza z uwagi na swą objętość, ale również dlatego, że niniejszy cykl publikacji jest podstawą do uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauk o polityce i administracji, jest część, którą dr David Duenas-Cid zatytułował „wpływ ICT na procesy governance”. Jest ona poświęcona kilku zagadnieniom. Mocno reprezentowany jest w niej nurt dotyczący wpływu ICT na tworzenie i zachowanie więzi społecznych oraz wzmacniania świadomości dotyczącej procesów demokratycznych. Taki charakter mają 2 publikacje „*Analysis of social networks in organizations: Study of neighborhood-association*” oraz „*Aprender a participar y presentar*”. Proyecto conjunto Universidad – Escuela”.

Zdecydowana większość publikacji Habilitanta dotyczy jednak mechanizmów wyborczych, a przede wszystkim istoty oraz konsekwencji elektronicznego głosowania, nie tylko w kontekście efektywności tego instrumentu, ale również jego znaczenia dla ogólnie pojętego funkcjonowania demokracji. W tym kontekście warto również podkreślić fakt, że dr David Duenas-Cid prowadził swoje badania nad głosowaniem elektronicznym we współczesnych demokracjach, odwołując się do klasycznego przypadku Estonii. Jej przykład stanowi źródło

inspiracji dla innych państw wdrażających elektroniczne głosowanie. Przypadek Estonii dał Habilitantowi asumpt do badań o charakterze podstawowym, ale mających również pewien aplikacyjny rys.

W omawianym kontekście warto przywołać kilka prac. Pierwszą z nich jest rozdział książki zatytułowany „E-Estonia as a role model? Some general considerations and applicability in France”, w którym Habilitant z jednej strony dokonał analizy funkcjonowania e-administracji w Estonii, a z drugiej starał się odpowiedzieć na pytanie o to, czy przyjęte w Estonii rozwiązania można by implementować w procesie decentralizacji Francji. To niezmiernie ciekawe przedsięwzięcie naukowe pozostawia w czytelniku pewien niedosyt związany z dużym poziomem ogólności dotyczącym rozważań na temat możliwego skopiowania rozwiązań przyjętych w Estonii. Wypada jednak przyznać, że tytuł publikacji jasno wskazywał na to, iż pewne wątki będą jedynie zasygnalizowane.

Drugą publikacją łączącą namysł teoretyczny z rekomendacjami, jest książka, której dr David Duenas-Cid jest współautorem, „Votacions electròniques: una eina de gestió pública per a la millora de la qualitat democràtica i la participación política”, prezentująca elektroniczne głosowanie jako sposób na podniesienie poziomu frekwencji wyborczej.

Podobny charakter miały publikacje dotyczące nowatorskich badań and kosztami i efektywnością przeprowadzenia wyborów za pomocą różnych metod:

- „Challenges to Voting Processes Re-engineering: Equal Treatment of Multiple Channels in Legally Binding Elections”,
- „Reviewing the Costs of Multichannel Elections: Estonian Parliamentary Elections 2019”,
- „How increasing use of Internet voting impacts the Estonian election management”
- „How much does an e-vote cost? Compared Costs per Vote in Multichannel Elections in Estonia”,
- „New Methodology Calculating Cost-Efficiency of Voting Channels: Is Internet Voting cheaper in Estonian Municipal Elections?”.

Znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji mają również publikacje dotyczące zagrożeń dla demokracji wynikających z zastosowania różnych metod głosowania w czasie pandemii („Debate: Safeguarding democracy during pandemics. Social distancing, postal, or internet voting—the good, the bad, or the ugly?”), czy determinantów

wprowadzenia elektronicznego sposobu głosowania (“To i-vote or Not to i-vote: Drivers and Barriers to the Implementation of Internet Voting”).

Podsumowując cechy przedłożonego osiągnięcia naukowego warto podkreślić, że większość prac Habilitanta powstało we współpracy z badaczami bądź „insiderami”, których udział w przygotowywaniu publikacji gwarantował ich metodologiczną i merytoryczną kompletność. Zatem fakt, iż w omawianym osiągnięciu jest zaledwie jedna praca, której Habilitant jest wyłącznym autorem, w żadnym razie nie umniejsza wkładu Pana doktora Davida Duenas-Cid w rozwój nauk o polityce i administracji. Przemawiają za tym, wspomniana już złożoność podejmowanej problematyki, rozległość przedłożonego cyklu (28 publikacji) oraz fakt, iż w przypadku wielu tekstów składających się na osiągnięcie naukowe Habilitant odgrywał rolę wiodącą.

Warto również odnotować, że na dorobek publikacyjny Habilitanta poza osiągnięciem naukowym wskazanym w niniejszym postępowaniu składa się kilkanaście innych publikacji. Ostatnia, i może jedna z najważniejszych uwag odnoszących się do warsztatu badawczego Pana doktora Davida Duenas-Cid – w swoich publikacjach sprawnie posługuje się ilościowymi oraz jakościowymi metodami analizy, a tylko znikoma część jego wysiłku badawczego jest poświęcona opracowaniom deskryptywnym. Komentując tę ostatnią uwagę można zauważyć, że trudno byłoby jednak wymagać tego, by tak bogaty dorobek składał się wyłącznie z zaawansowanych metodologicznie, zespołowych badań.

Pozostały dorobek naukowy, dydaktyczny oraz organizacyjny doktora Davida Duenas-Cid

Wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji, a zarazem jego wpływ na dyskurs naukowy potwierdza liczba cytowań Jego prac – 22 kwietnia 2023 r. według indeksu Google Scholar wynosiła ona 348 przy h-indeks na poziomie 8.

Dorobek naukowy Pana doktora Davida Duenas-Cid nie ogranicza się do publikacji. Swoje doświadczenie oraz materiał do kolejnych publikacji Habilitant zdobywał i zdobywa dzięki zaangażowaniu w projekty badawcze, trzykrotnie w roli kierownika („ELECTRUST - Dynamics of Trust and Distrust Creation in Internet Voting 2022-2023” - Widening Fellowship – Marie Skłodowska-Curie Action Individual Fellowships, Numer umowy: 101038055; „Dynamika (braku) zaufania w kreowaniu systemów głosowania internetowego 2021-2025”, OPUS - Narodowy Centrum Nauki - 2020/39/B/HS5/01661; „Trust in e-Government

Technologies: Revisiting the Dutch E-Voting Machines failure case (2006-07)”, Miniatura - Narodowy Centrum Nauki 2020-21 - 2019/03/X/HS6/01688), dwukrotnie w roli wykonawcy („OpenGovIntelligence”, EU H2020 2016 – 2019 – Numer umowy: 693849; „Internet Voting as Additional Channel for Legally Binding Elections: Challenges to Voting Processes Re-engineering 2017–2020”, Estonian Personal Research Grant, PUT1361) i raz w charakterze koordynatora naukowego komponentu w projekcie dydaktycznym („Encyclopédie des Migrants 2015 - 2017”, Erasmus+ 2015-1-FR01-KA204-014905).

Pan doktor David Duenas-Cid został również zaproszony w roli eksperta do udziału w trzech projektach „Mind the Gap”, „Mind the Gap” oraz „DIN Exchange”, finansowanych z różnych źródeł.

Pan doktor David Duenas-Cid jest również aktywny w życiu międzynarodowej społeczności akademickiej jako:

- recenzent w kilkunastu czasopismach (m. in. Government Information Quarterly, Sage Open),
- aktywny uczestnik konferencji oraz seminariów naukowych (po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczył w 27 konferencjach naukowych),
- współorganizator konferencji, zaangażowany w prace komitetów organizacyjnych i naukowych w konferencjach o zasięgu międzynarodowym (m. in. kilka edycji E-Vote-ID, 26th NISPAcee Annual Conference),
- koordynator działalności sekcji w towarzystwach naukowych (np. Thematic Group in Digital Sociology at the International Sociological Association),
- członek redakcji czasopism naukowych (Internet Policy Review, Frontiers in Human Dynamics).

Ze względu na swą ekspercką wiedzę Pan Doktor David Duenas-Cid był zapraszany:

- do pracy w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, czy przyznanie nagród naukowych (m. in. ekspert międzynarodowy – recenzent NCN, przewodniczący Zespołu Ekspertów ds. MA Study Program Accreditation w Gruzji),
- na wykłady gościnne w zagranicznych oraz krajowych instytucjach oraz stowarzyszeniach (m. in. Decidim Barcelona),
- do udzielania komentarzy w mediach masowych (m. in. Radio Nacional de España).

Doktor David Duenas-Cid był również zaangażowany w rozwój młodej kadry naukowej. W ramach tej aktywności pełnił rolę promotora pomocniczego w zakończonym przewodzie doktor Julii Krivosovej, prowadzonym wspólnie prof. Robertem Krimmerem na Uniwersytecie

Technicznym w Tallinnie (2022). Również obecnie Pan doktor David Duenas-Cid pełni rolę promotora pomocniczego w postępowaniach o nadanie stopnia doktora na Uniwersytecie Technicznym w Tallinnie (praca autorstwa Radu Antonio Serrano-Iova, przygotowywana pod kierunkiem prof. Roberta Krimmera) oraz na Uniwersytecie w Porto (praca Marlona Freire, przygotowywana pod kierunkiem Dr. Sérgio Nunesa).

Habilitant zdobył również bogate doświadczenie dydaktyczne, prowadząc następujące zajęcia:

- Open Collaboration Communities (Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie),
- Social Network Analysis with the use of API (Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie),
- Introduction to Digital Society (Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie),
- Introduction to Online Analysis (Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie),
- Qualitative Research (Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie),
- Contemporary Societal Challenges (Uniwersytet Techniczny w Tallinie),
- Integrated Research Seminar (Uniwersytet Techniczny w Tallinie),
- Recent Issues in e-Governance (Uniwersytet Techniczny w Tallinie),
- Trust in Digital Societies: how can we understand it? (Uniwersytet Techniczno-Ekonomiczny w Budapeszcie),
- Influencers & Youtubers: Cultural transformation and renovation of the star system? (Uniwersytet Techniczno-Ekonomiczny w Budapeszcie),
- E-Governance and E-Democracy (Uniwersytet Techniczno-Ekonomiczny w Budapeszcie),
- Technological Development and Open Collaboration (Uniwersytet Techniczno-Ekonomiczny w Budapeszcie),
- Digital Socialization: Becoming Citizens in the Internet Era (Uniwersytet Warszawski),
- Sociologia del Treball Social (Uniwersytet Rovira i Virgili),

Lista prowadzonych przedmiotów wskazuje na to, że Pan Doktor miał okazję tak pokierować swoją karierą naukową oraz dydaktyczną, by uzyskać efekt synergii – jego zajęcia dydaktyczne były poświęcone dokładnie tym kwestiom, które wcześniej badał.

W przypadku niniejszej recenzji bezzasadne byłoby wyodrębnienie części, stanowiącej kopię jednego z kryteriów, które muszą spełnić osoby ubiegające się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (zgodnie z art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym Ustawie o szkolnictwie wyższym i nauce stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która „wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej”), ponieważ

cała kariera Habilitanta wiązała się z mobilnością i realizacją projektów w różnych instytucjach naukowych, w różnych państwach europejskich. W moim przekonaniu ten aspekt kariery akademickiej Pana doktora Davida Duenas-Cid zasługuje na szczególne podkreślenie, bo potrafił się on z sukcesem odnaleźć w różnych systemach prawnych, organizacyjnych i kulturowych, co stanowiło zapewne poważny bodziec w jego rozwoju, ale również poważne wyzwanie związane z potrzebą zrozumienia kultury i organizacji pracy we wszystkich miejscach, w których miał afiliację w toku swej kariery naukowej.

Nie można mieć żadnych wątpliwości, że Pan doktor David Duenas-Cid doskonale poradził sobie z potrzebą adaptowania się do wymagań, które stwarzały narodowe systemy szkolnictwa wyższego. Najlepszym dowodem na poparcie tej tezy jest niniejsza procedura, której zwieńczeniem ma być uzyskanie przez Pana doktora stopnia doktora habilitowanego.

Konkluzje

Z powyższej charakterystyki osiągnięcia naukowego, przedłożonego w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego przez Davida Duenas-Cid, jego pozostałej aktywności naukowej, organizacyjnej oraz dydaktycznej wyłania się jednoznacznie pozytywny obraz. Żadnych wątpliwości nie budzi jego wkład w rozwój nauk o polityce i administracji. Oznacza to, że Pan Doktor David Duenas-Cid spełnił wszystkie wymagania stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego, zdefiniowane w art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym Ustawie o szkolnictwie wyższym i nauce.

W związku z powyższym wnoszę o dopuszczenie Pana doktora Davida Duenas-Cid do dalszych etapów postępowania zmierzającego do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

